

Agnieszka Pietrzak
Uniwersytet Łódzki

Polski kodeks karny w tłumaczeniach na język niemiecki – terminologia i strategie translatorskie

Wstęp

Zjawisko globalizacji, bliskie stosunki gospodarcze oraz bezpośrednie sąsiedztwo Niemiec i Polski skutkujące przepływem obywateli pomiędzy tymi dwoma krajami spowodowały wyraźne zapotrzebowanie na tłumaczenia tekstów ekonomicznych i prawniczych w parze językowej polski-niemiecki. Obok dokumentów czysto handlowych, przedmiot przekładu stanowią również teksty z zakresu prawa karnego, związane m.in. z czynami zabronionymi popełnianymi przez Polaków i Niemców. Z jednej strony, tłumaczone mogą być np. wyroki w sprawach karnych, z drugiej – potrzebne do podjęcia pracy w niektórych zawodach zaświadczenia o niekaralności. W obydwu przypadkach pojawia się w tłumaczonych dokumentach terminologia specjalistyczna związana z prawem karnym.

Kodeksy, będące jednymi z podstawowych źródeł prawa, znajdują się w centrum zainteresowań zarówno prawników, korzystających z nich w celu dotarcia informacji czysto merytorycznych, jak i tłumaczy, dla których stanowią one nieocenioną pomoc językową i źródło uzualnej terminologii prawnej¹.

Celem niniejszego artykułu jest przybliżenie stanu badań nad przekładami polskich kodeksów na język niemiecki. Przedstawione zostaną również pierwsze wyniki

¹ W tym miejscu należy wskazać na istniejący w polskim prawoznawstwie podział języka prawa na język prawny i prawniczy, ustanowiony przez Bronisława Wróblewskiego (por. Wróblewski, 1948). Język prawny rozumieć należy jako język, przy pomocy którego formułowane jest prawo – występuje on zatem np. w konstytucji, ustawach czy zarządzeniach (por. Choduń, 2010). Język prawniczy to język, przy pomocy którego np. prawnicy wypowiadają się na temat prawa – znaleźć go możemy m.in. w orzecznictwie czy komentarzach do ustaw (por. Krzywda, 2014). Ze względu na fakt, że przedmiotem analizy zaprezentowanej w niniejszym artykule jest kodeks karny, badana terminologia pochodzi z języka prawnego.

analizy konfrontatywnej terminologii polskiego kodeksu karnego oraz jego wydanych drukiem niemieckich przekładów, będącej przedmiotem realizowanego projektu rozprawy doktorskiej.

Badania nad przekładem tekstów prawniczych

Historia języka prawa pokrywa się praktycznie z początkiem istnienia cywilizacji ludzkiej. Jako przykład jednego z pierwszych tekstów prawnych sformułowanych w formie pisemnej przytoczyć można tablice Mojżesza, czyli zbiór kilkunastu nakazów moralnych z XV w. p.n.e.².

Mianem prekursora niemieckiego języka prawa określa się Christiana Thomasiusa, niemieckiego filozofa i prawnika, który jako jeden z pierwszych wygłaszał w XVII w. wykłady m.in. na tematy związane z prawem w języku niemieckim, a nie po łacinie. Przyczyniło się to do rozpropagowania języka niemieckiego jako języka prawa i nauki. Na związek pomiędzy samym językiem a prawem wskazał w XVIII w. prawnik Friedrich Carl von Savigny³.

Wyraźny rozwój badań nad językiem prawa i tłumaczeniami prawniczymi przypada jednakowoż dopiero na wiek XX. Problematyką juryslingwistyki zajmowali się w ubiegłym stuleciu językoznawcy, m.in.: Barbara Kielar⁴, Jerzy Pieńkos⁵, Olgierd Wojtasiewicz⁶ oraz prawnik Bronisław Wróblewski⁷. Choć na różnice pomiędzy językiem ogólnym a prawnym/prawniczym zaczęto zwracać uwagę w latach 80., to temat tłumaczeń prawniczych stanął w centrum zainteresowań naukowców dopiero w latach 90. minionego wieku⁸.

Z analizy przeprowadzonych do tej pory badań nad polską i niemiecką terminologią prawną w kontekście translatorycznym wynika, że problematyka tłumaczeń prawniczych stanowi wyjątkowo złożone zagadnienie. Trudności w przekładzie tekstów prawnych/prawniczych zaobserwować można na wielu obszarach. Do przykładów utrudnień, z jakimi zmierzyć się muszą tłumacze tekstów z zakresu prawa w parze językowej polski-niemiecki, należą m.in.:

² Por. Kołodziej R., *Polski kodeks pracy w przekładach na język niemiecki – terminologia i strategie translatorskie*, Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2014, s. 34.

³ Por. tamże.

⁴ Kielar B., *Angielskie ekwiwalenty polskich terminów prawno ustrojowych*, Warszawa, PWN, 1973.

⁵ Pieńkos J., *Przekład i tłumacz we współczesnym świecie. Aspekty lingwistyczne i pozalingwistyczne*, Warszawa, PWN, 1993; Pieńkos J., *Podstawy juryslingwistyki. Język w prawie – Prawo w języku*, Warszawa, MUZA SA, 1999.

⁶ Wojtasiewicz O., *Formalny opis wybranych pojęć „prawnych”*. W: „Studia Filozoficzne”, nr 2, 1978.

⁷ Wróblewski B., *Język prawny i prawniczy*. Kraków, Polska Akademia Umiejętności, 1948.

⁸ Daum U., *Übersetzen von Rechtstexten*. W: Schubert K. (red.), *Übersetzen und Dolmetschen. Modelle, Methoden, Technologie*, Tübingen, Narr, 2003, s. 33-34.

- nieprzystawalność systemów prawnych Polski i Niemiec. Przykład: w sprawach rozwodowych polskiemu postępowaniu procesowemu odpowiada niemieckie postępowanie nieprocesowe. Zatem stronami postępowania w Polsce jest *powód* i *pozwany*, natomiast w Niemczech *wnioskodawca* (*Antragsteller*) i *uczestnik postępowania* (*Antragsgegner*), a nie *Kläger* i *Beklagter*⁹;
- brak bezpośredniego odpowiednika danej instytucji prawnej w języku docelowym. Przykład: *Nichtzulassungsbeschwerde* – jest to zażalenie na niedopuszczenie środka odwoławczego. Instytucja ta nie istnieje w polskim prawie procesowym, konieczne jest zatem zastosowanie ekwiwalentu opisowego¹⁰;
- jedynie częściowe pokrywanie się znaczenia terminu polskiego i niemieckiego. Przykład: często stosowane tłumaczenie niemieckiego *Amtsgericht* jako *sąd rejonowy*. Zauważyć jednak należy, że zakres kompetencji tych sądów nie jest identyczny. Np. sprawy rozwodowe w Niemczech toczą się przed *Amtsgericht*, w Polsce zaś przed *sądem okręgowym* a nie *rejonowym*¹¹;
- wieloznaczności terminologii prawnej. Przykłady:
 - ◆ to samo pojęcie występuje w języku ogólnym i w języku prawa, w każdym ma jednak inne znaczenie, np. *Vergleich* to *porównanie* (w języku ogólnym) i *ugoda* (w języku prawa);
 - ◆ to samo pojęcie występuje w dwóch różnych gałęziach prawa, w każdej ma inne znaczenie, np. *Verbundurteil* w prawie karnym *wyrok łączny*, w prawie cywilnym zaś *wyrok rozwodowy z orzeczeniem dotyczącym spraw okołorzewodowych*¹²;
 - ◆ to samo pojęcie występuje w różnych językach specjalistycznych, w każdym ma inne znaczenie, np. *Konstitution* to w języku prawa *konstytucja*, w języku medycyny *konstytucja organizmu*, w języku chemii *budowa atomu*, a w języku kościoła katolickiego *edykt papieski*¹³;

⁹ Siewert K., *Wybrane aspekty tłumaczenia polskich i niemieckich terminów prawniczych funkcjonujących w obrocie prawnym z zagranicą w sprawach cywilnych*. W: „Rocznik Przekładoznawczy”, t. 6, 2011, s. 67.

¹⁰ Por. Guziak A., *Zarys struktury sądownictwa powszechnego w Polsce i w Niemczech wraz z terminologią dla tłumaczy*. w: „Lingua Legis” nr 27, Warszawa, 2019, s. 57.

¹¹ Jak zauważa Kubacki (2008: 60), mnogość propozycji tłumaczeń dla tego terminu, jakie oferują słowniki prawnicze, zmusza tłumacza do dokonania samodzielnego wyboru. Wśród proponowanych ekwiwalentów obok sądu *najniższej instancji* czy *sądu powszechnego najniższego szczebla*, pojawia się chociażby nieistniejący od 2010 r. *sąd grodzki*, co dowodzi, że tłumacz tekstów prawniczych musi legitymować się przynajmniej podstawową aktualną wiedzą na temat porządków prawnych w Polsce i w Niemczech. Kubacki A., *Zestawienie niemieckich i polskich ekwiwalentów nazw władzy sądowniczej*, W: „Lingua Legis”, nr 16, 2008, Warszawa.

¹² Por. Kubacki, A., *Problemy tłumaczenia polskich i niemieckich wyroków w sprawach cywilnych i karnych*. W: „Lingua Legis”, nr 17, 2009, Warszawa, s. 83.

¹³ Por. Olpińska M., *Polski i niemiecki język specjalistyczny prawa – możliwości i ograniczenia dydaktyki tłumaczenia tekstów specjalistycznych*. W: Płużyczka M. (red.), *Komunikacja specjalistyczna*, t. 2: *Specyfika języków specjalistycznych*, Warszawa, Katedra Języków Specjalistycznych UW, 2009, s. 83.

- ◆ współistnienie standardowego języka niemieckiego oraz jego austriackiego i szwajcarskiego wariantu. Przykład: *komornik sądowy* to *Gerichtsvollzieher* (w Niemczech), *Betreibungsbeamter* (w Austrii) oraz *Exekutor* (w Szwajcarii)¹⁴;
- ◆ konieczność rozszyfrowywania skrótów. Przykłady:
 - *b. F. (bereinigte Fassung)* → *t. jedn. (tekst jednolity)*;
 - *UR-Nr. (Urkundenrollennummer)* → *nr rep. (numer repertorium)*;
 - *GVG (Gerichtsverfassungsgesetz)* → *ustawa o ustroju sądów*¹⁵.
- ◆ konieczność dokonania zmiany struktury semantycznej w obrębie pojęcia docelowego. Przykłady:
 - *elterliche Sorge* – *władza rodzicielska* (dosłownie: *opieka*);
 - *Anfechtung der Vaterschaft* – *zaprzeczenie ojcostwa* (dosłownie: *zaskarżenie*)¹⁶.

Zarys koncepcji projektu rozprawy doktorskiej

Głównym celem realizowanego w latach 2017-2021 projektu doktorskiego pt. *Terminologia specjalistyczna i strategie translatorskie w przekładach polskiego kodeksu karnego na język niemiecki* jest omówienie problematyki tłumaczenia terminologii prawnokarnej oraz ocena strategii translatorskich, które zostały zastosowane w trzech wydanych drukiem tłumaczeniach polskiego kodeksu karnego na język niemiecki.

Przeprowadzone badania literaturowe wykazały, iż do tej pory ukazały się dwie monografie poświęcone analizie tłumaczeń polskich kodeksów na język niemiecki. Należą do nich:

1. Kołodziej, R., *Polski kodeks pracy w przekładach na język niemiecki – terminologia i strategie translatorskie*. Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2014;
2. Krzywda, J., *Terminologia języka prawnego i strategie translatorskie w przekładach kodeksu spółek handlowych na język niemiecki*. Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2014.

Choć do tej pory ukazały się pojedyncze prace, głównie w postaci artykułów naukowych, nawiązujące do problematyki przekładu terminologii prawnokarnej, to należy zauważyć, że nie powstało dotąd żadne szersze opracowanie, w którym dokonana zostałaby bardziej kompleksowa analiza tego materiału. Zatem kolejnym celem dysertacji jest – choćby częściowe – uzupełnienie tejże luki badawczej.

¹⁴ Por. Kubacki A., *Austriacki język prawa – z doświadczeń tłumacza*. W: *Komunikacja specjalistyczna. Od terminologii do leksykografii*, Warszawa, Katedra Języków Specjalistycznych UW, 2011, s. 219.

¹⁵ Por. Kubacki A., *Problemy tłumaczenia...*, s. 81.

¹⁶ Por. Siewert K., *Wybrane aspekty tłumaczenia...*, s. 68-69.

Potrzeba badania terminologii z zakresu prawa karnego wynika z faktu, że wiele dokumentów będących przedmiotem tłumaczeń w Polsce i w Niemczech zawiera terminologię zaczerpniętą bezpośrednio z kodeksu karnego. Sam fakt, jak liczne dokumenty prawnokarne pojawiają się na egzaminie na tłumacza przysięgłego w Polsce, wskazuje na to, jak istotny jest to materiał w pracy tłumacza. Jak zauważa Kubacki, należą do nich m.in. akty oskarżenia, nakazy karne, zaświadczenia o niekaralności, postanowienia o wszczęciu postępowania czy postanowienie o tymczasowym aresztowaniu¹⁷.

W części teoretycznej wspomnianej rozprawy poruszone zostaną zagadnienia dotyczące języków specjalistycznych, terminologii i terminoznawstwa, języka prawa, ekwiwalencji, specyfiki przekładu prawnego oraz strategii translatorskich. Część empiryczna pracy poświęcona zostanie analizie konfrontatywnej trzech wydanych drukiem niemieckich tłumaczeń polskiego kodeksu karnego. Korpus badawczy pracy stanowią:

1. *Kodeks karny i kodeks wykroczeń. Strafgesetzbuch und Übertretungsgesetzbuch*, 2012, Wydawnictwo: C.H. Beck;
2. *Polnisches Strafgesetzbuch. Kodeks karny – tłumaczenie na język niemiecki*, 2017, Wydawnictwo: DE-IURE-PL;
3. *Das polnische Strafgesetzbuch. Kodeks karny*, 1998, Wydawnictwo Instytutu Maxa Plancka Zagranicznego i Międzynarodowego Prawa Karnego we Fryburgu Bryzgowijskim.

Wnioski z przeprowadzonej analizy konfrontatywnej mogą stanowić źródło wskazówek dla tłumaczy tekstów prawnych oraz zostać wykorzystane w dydaktyce akademickiej, a także w tworzeniu programów kursów lub szkoleń z zakresu przekładu prawniczego¹⁸.

Terminologia i strategie translatorskie w przekładach kodeksu karnego

Poniżej przedstawione zostaną pierwsze wyniki wstępnego badania materiału empirycznego – zestawienia polskiego kodeksu karnego z jego trzema tłumaczeniami.

Ze względu na nieprzystawalność systemów prawnych Polski i Niemiec, polski kodeks karny zawiera liczne terminy, które nie posiadają swoich bezpośrednich odpo-

¹⁷ Por. Kubacki A., *Fehler in der Fachübersetzung der Kandidaten für einen staatlich vereidigten Übersetzer*. W: Anna Mrożewska (red.), *Philologische Ostsee – Studien*. Koszalin, Politechnika Koszalińska, 2009, s. 17.

¹⁸ W niniejszym artykule przedstawiony został jedynie zarys koncepcji rozprawy. Szczegółowe założenia i metodologia opisane zostały w poniższym artykule: Pietrzak, A., *Polski kodeks karny w tłumaczeniach na język niemiecki – koncepcja projektu doktorskiego i wyniki badań pilotażowych*. W: Klaudia Pujer (red.), *Humanistyka i nauki społeczne. Doświadczenia, konteksty, wyzwania*, t. 11. Wrocław, Exante, 2019.

wiedników w języku docelowym, czyli posiadają ekwiwalencję zerową. Przykładem takiego terminu jest *nawiązka*¹⁹.

Polski kodeks karny:

Art. 39.

6) **nawiązka**

- ◆ C.H. Beck:

Art. 39

6) die **Geldauflage**

- ◆ DE-IURE-PL:

Art. 39

6) die **Buße**

- ◆ Instytut Maxa Plancka:

Art. 39

6) die **Buße**

Znaczenia obydwu zaproponowanych ekwiwalentów nie pokrywają się w pełni ze znaczeniem terminu *nawiązka*. W języku prawniczym oznaczają obowiązek zapłaty konkretnej kwoty na rzecz instytucji pożytku publicznego. Żaden z tych terminów nie występuje jednak w niemieckim kodeksie karnym. Mimo to bez wątplenia można je uznać za ekwiwalenty funkcjonalne, choć warto by rozważyć tu jeszcze inny odpowiednik, zaproponowany w słowniku języka prawnego i ekonomicznego A.A. Kilian: *die Bußzahlung*. Ekwiwalent ten nie wprowadzałby niemieckiego odbiorcy w błąd, a jedynie sugerował podobieństwo do funkcjonującego w języku prawniczym pojęcia *Buße*²⁰.

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na pewną niekonsekwencję zastosowaną przez tłumaczkę z wydawnictwa DE-IURE-PL. W art. 39 użyła odpowiednika *Buße*, zaś w art. 47 §2 wykorzystała ekwiwalent *Geldbuße*, czyli naruszyła charakterystyczną dla tłumaczeń specjalistycznych zasadę unikania synonimii dla tego samego pojęcia.

Kolejnym terminem obcym dla niemieckiego prawa karnego jest *obraza uczuć religijnych*.

Polski kodeks karny:

Art. 196. Kto **obraża uczucia religijne** innych osób, (...)

- ◆ C.H. Beck:

Art. 196. Wer **die religiösen Gefühle** anderer Personen **verletzt**, (...)

- ◆ DE-IURE-PL:

Art. 196. Wer **die religiösen Gefühle** anderer **verletzt**, (...)

¹⁹ Siewert K., *Analiza kulturowych aspektów w niemieckim przekładzie polskiego kodeksu karnego*. W: „Comparative Legilinguistics” t. 17, 2014, s. 136.

²⁰ Tamże, s. 138.

- ◆ Instytut Maxa Plancka:

Art. 196. Wer **die religiösen Gefühle** anderer Personen **verletzt**, (...)

Wszyscy tłumacze przełożyli *obrazę uczuć religijnych*, stosując zgodnie strategię kalki językowej, co należy uznać za udany zabieg, gdyż powstały w ten sposób termin docelowy jest zrozumiały dla niemieckiego odbiorcy i w pełni oddaje sens pojęcia wyjściowego.

Kolejny cytat ukazuje trudności związane z przekładem terminów *verantwortlichkeit karna* i *czyn zabroniony*.

Polski kodeks karny:

Rozdział I. Zasady **odpowiedzialności karnej**

Art. 1 § 1. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia **czyn zabroniony** pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.

- ◆ C.H. Beck:

Kapitel I. Grundsätze der **strafrechtlichen Verantwortlichkeit**

Art. 1 § 1. Strafrechtlicher Verantwortlichkeit unterliegt nur derjenige, der eine **verbotene Tat** begeht, die zum Zeitpunkt der Tatbegehung nach dem geltendem (sic!) Gesetz mit Strafe bedroht ist.

- ◆ DE-IURE-PL:

Abschnitt I. Grundlagen der **strafrechtlichen Verantwortung**

Art. 1 § 1. Der strafrechtlichen Verantwortung unterliegt nur, wer eine **rechtswidrige Tat** begeht, die nach dem zur Zeit der Begehung geltenden Gesetz mit Strafe bedroht ist.

- ◆ Instytut Maxa Plancka:

Kapitel I. Grundlagen der **Strafbarkeit**

Art. 1 § 1. Der Strafbarkeit unterliegt nur, wer eine **Tat** begeht, die durch ein zur Zeit der Begehung der Tat geltendes Gesetz unter Androhung von Strafe verboten ist.

Pierwsza uwaga dotyczy przekładu terminu *verantwortlichkeit karna*. Autorzy dwóch tłumaczeń zdecydowali się na tłumaczenie dosłowne *strafrechtliche Verantwortlichkeit* lub *strafrechtliche Verantwortung*. Jednak również w tym przypadku pojawia się niekonsekwencja w postaci stosowania synonimii, jakiej dopuścili się tłumacze tym razem z wydawnictwa Beck. W art. 1 § 1 wykorzystali ekwiwalent *strafrechtliche Verantwortlichkeit*, zaś w art. 21 § 1 *strafrechtliche Verantwortung*.

Zupełnie inną strategię translatorską zastosowała tłumaczka z wydawnictwa Instytutu Maxa Plancka. Zrezygnowała ona z metody kalki językowej i wykorzystała obecny w niemieckim kodeksie karnym ekwiwalent *Strafbarkeit*, oznaczający jednak dosłownie *karalność*. Autorka przekładu w przedmowie do swojego tłumaczenia odniosła się do tego konkretnego terminu²¹. Wyjaśniła, że świadomie wybrała

²¹ *Das polnische Strafgesetzbuch. Kodeks karny*, Fryburg Bryzgowijski, Instytut Maxa Plancka Zagranicznego i Międzynarodowego Prawa Karnego we Fryburgu Bryzgowijskim, 1998, s. 27.

wolne tłumaczenie, zdając sobie w pełni sprawę z powstania ewentualnych nieścisłości, do jakich prowadzić może taka decyzja. Biorąc jednak pod uwagę specyfikę tekstów prawnych i konsekwencji, jakie niejednokrotnie pociąga za sobą błędna ich interpretacja, nasuwa się wątpliwość, czy zastosowana przez tłumaczkę strategia jest właściwa.

Druga uwaga odnosi się do przekładu terminu *czyn zabroniony*. Tłumacze z wydawnictwa Beck dokonali ponownie kalki językowej, uznać należy, że zaproponowany przez nich ekwiwalent jest w pełni przejrzysty.

Tłumaczka z DE-IURE-PL wybrała ekwiwalent funkcjonalny zaczerpnięty z niemieckiego kodeksu karnego. Art. 115 § 1 polskiego kk definiuje *czyn zabroniony* jako *zachowanie o znamionach określonych w ustawie karnej*. Zgodnie z art. § 11 ust. 1 pkt. 5 niemieckiego kk (StGB) *rechtswidrige Tat*, jest to *tylko taki czyn, który spełnia znamiona czynu przewidzianego w ustawie karnej*²². Jak wynika z powyższych definicji, zakres znaczeniowy *czynu zabronionego* i *rechtswidrige Tat* pokrywa się, zatem zaproponowane tłumaczenie ocenić należy bardzo pozytywnie.

Na trzecie rozwiązanie zdecydowała się tłumaczka z wydawnictwa Instytutu Maxa Plancka, wybierając termin *Tat*, dosłownie *czyn*. Choć z kontekstu można wywnioskować, że chodzi tu prawdopodobnie o *czyn zabroniony*, to trzeba podkreślić, że *Tat* ma oczywiście dużo szersze znaczenie niż *czyn zabroniony*, funkcjonuje nawet również w języku ogólnym, zatem to tłumaczenie należałoby uznać za dość nieprecyzyjne.

Ostatni przykład ukazuje nieco inny fenomen zauważony podczas wstępnej analizy materiału. Chodzi bowiem o błędy czysto merytoryczne popełniane przez autorów tłumaczeń.

Polski kodeks karny:

Art. 152 § 1. Kto za zgodą kobiety przerywa jej ciążę z naruszeniem przepisów ustawy, podlega karze pozbawienia wolności do **lat 3**.

◆ C.H. Beck:

Art. 152 § 1. Wer mit Einwilligung der Frau unter Verletzung gesetzlicher Vorschriften ihre Schwangerschaft abbricht, wird mit Freiheitsstrafe bis zu **3 Jahren** bestraft.

◆ DE-IURE-PL:

Art. 152 § 1. Wer eine Schwangerschaft mit Einwilligung der Schwangeren unter Verletzung gesetzlicher Vorschriften abbricht, wird mit Freiheitsstrafe bis zu **drei Monaten** bestraft.

◆ Instytut Maxa Plancka:

Art. 152 § 1. Wer mit Einwilligung der Schwangeren, jedoch unter Verletzung der gesetzlichen Vorschriften, ihre Schwangerschaft abbricht, wird mit Freiheitsstrafe bis zu **drei Jahren** bestraft.

²² Tłum. A.P. W oryginale: *rechtswidrige Tat: nur eine solche, die den Tatbestand eines Strafgesetzes verwirklicht*.

Autorka przekładu z wydawnictwa DE-IURE-PL przetłumaczyła *trzy lata* jako *trzy miesiące (drei Monate)*²³. Biorąc pod uwagę fakt, że odbiorcami tłumaczeń kodeksów są przecież nie tylko tłumacze, ale i również prawnicy, to taki błąd może mieć niebagatelne znaczenie np. w toczącej się przeciwko komuś sprawie i należałoby go jednak uznać za niebłahe zaniedbanie ze strony tłumaczki²⁴.

Podsumowanie

Badania nad przekładem polskich kodeksów na język niemiecki wypełniają istniejącą lukę badawczą oraz stanowią wkład do dzisiejszej traduktologii.

Przeprowadzona analiza wykazała, jak istotną rolę w pracy tłumacza odgrywa posiadanie przynajmniej elementarnej wiedzy prawniczej, świadomości na temat nieprzystawalności systemów prawnych Polski i Niemiec, umiejętność korzystania z tekstów paralelnych oraz znajomość strategii translatorskich. Tylko wówczas tłumacz ma szansę na właściwą recepcję tekstu wyjściowego i produkcję prawidłowego, przejrzystego przekładu.

Jedną z cech charakterystycznych tekstów prawnych jest ich jednoznaczność i precyzja. Autorzy analizowanych tłumaczeń stosowali niekiedy strategie translatorskie w sposób niekonsekwentny, co prowadziło do rozbieżności terminologicznych, a w konsekwencji do niewłaściwego odbioru tekstu docelowego, co w przypadku tekstów prawnych i prawniczych wiązać się może z wyjątkowo negatywnymi konsekwencjami.

BIBLIOGRAFIA

- Choduń A., *Prawo a język urzędowy*, W: Michalewski K. (red.), *Język w prawie, administracji i gospodarce*. Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2010.
- Chudzik J., Jakowczyk M., Kowalski K., Krajewski A., Matthies K. (tłum.), *Kodeks karny i kodeks wykroczeń. Strafgesetzbuch und Übertretungsgesetzbuch*, C.H. Beck, Warszawa, 2012.
- Daum U., *Übersetzen von Rechtstexten*. W: Schubert K. (red.), *Übersetzen und Dolmetschen. Modelle, Methoden, Technologie*, Tübingen, Narr, 2003.
- Guziak A., *Zarys struktury sądownictwa powszechnego w Polsce i w Niemczech wraz z terminologią dla tłumaczy*. W: „Lingua Legis” nr 27, Warszawa, 2019.
- Kielar B., *Angielskie ekwiwalenty polskich terminów prawno-ustrojowych*, Warszawa, PWN, 1973.
- Kołodziej R., *Polski kodeks pracy w przekładach na język niemiecki – terminologia i strategie translatorskie*, Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2014.
- Krzywda J., *Terminologia języka prawnego i strategie translatorskie w przekładach kodeksu spółek handlowych na język niemiecki*, Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2014.

²³ Należy zauważyć, że akurat ten błąd nie został skorygowany w dołączonej do publikacji wkładce w formie erraty.

²⁴ Por. Pietrzak A., *Polski kodeks karny w tłumaczeniach...*, s. 93-94.

- Kubacki A., *Austriacki język prawa – z doświadczeń tłumacza*. W: *Komunikacja specjalistyczna. Od terminologii do leksykografii*, Warszawa, Katedra Języków Specjalistycznych UW, 2011.
- Kubacki A., *Fehler in der Fachübersetzung der Kandidaten für einen staatlich vereidigten Übersetzer*. W: Anna Mrożewska (red.), *Philologische Ostsee – Studien*, Koszalin, Politechnika Koszalińska, 2009.
- Kubacki A., *Zestawienie niemieckich i polskich ekwiwalentów nazw władzy sądowniczej*, W: „Lingua Legis” nr 16, Warszawa, 2008.
- Kubacki A., *Problemy tłumaczenia polskich i niemieckich wyroków w sprawach cywilnych i karnych*. W: „Lingua Legis” nr 17, Warszawa, 2009.
- Olpińska M., *Polski i niemiecki język specjalistyczny prawa – możliwości i ograniczenia dydaktyki tłumaczenia tekstów specjalistycznych*. W: Płużyczka M. (red.), *Komunikacja specjalistyczna*, t. 2: *Specyfika języków specjalistycznych*, Warszawa, Katedra Języków Specjalistycznych UW, 2009.
- Pieńkos J., *Podstawy juryslingwistyki. Język w prawie – Prawo w języku*, Warszawa, MUZA SA, 1999.
- Pieńkos J., *Przekład i tłumacz we współczesnym świecie. Aspekty lingwistyczne i pozalingwistyczne*, Warszawa, PWN, 1993.
- Pietrzak A., *Polski kodeks karny w tłumaczeniach na język niemiecki – koncepcja projektu doktorskiego i wyniki badań pilotażowych*. W: Klaudia Pujer (red.), *Humanistyka i nauki społeczne. Doświadczenia, konteksty, wyzwania*, t. 11. Wrocław, Exante, 2019.
- Schwierskott-Matheson E. (tłum.), *Polnisches Strafgesetzbuch. Kodeks karny – tłumaczenie na język niemiecki*, DE-IURE-PL, Berlin, 2017.
- Siewert K., *Analiza kulturowych aspektów w niemieckim przekładzie polskiego kodeksu karnego*. W: „Comparative Legilinguistics” t. 17, 2014.
- Siewert K., *Wybrane aspekty tłumaczenia polskich i niemieckich terminów prawnych funkcjonujących w obrocie prawnym z zagranicą w sprawach cywilnych*. W: „Rocznik Przekładoznawczy” t. 6, 2011.
- Ustawa z dnia 1.01.1872 ze zm. – niemiecki Kodeks karny Strafgesetzbuch, <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/> (online: 22.03.2020).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553).
- Weigend E. (tłum.), *Das polnische Strafgesetzbuch. Kodeks karny*, Instytutu Maxa Plancka Zagranicznego i Międzynarodowego Prawa Karnego we Fryburgu Bryzgowijskim, Fryburg Bryzgowijski, 1998.
- Wojtasiewicz O., *Formalny opis wybranych pojęć „prawnych”*. W: „Studia filozoficzne”, nr 2, 1978.
- Wróblewski B., *Język prawny i prawniczy*. Polska Akademia Umiejętności, Kraków, 1948.

Translations of the Polish Penal Code into German – terminology and translation strategies

Summary: Globalisation, close economic relations and the vicinity of Germany and Poland, have resulted in the need for translations of economic and legal texts in the Polish-German

language pair. The aim of this paper is to present the state of research on translations of Polish codes into German. The first results of a confrontational analysis of the terminology of the Polish Penal Code and its printed German translations, which is the subject of the doctoral dissertation project, will also be presented.

Keywords: legal translations, translation strategies, Penal Code, criminal law, specialised terminology

DOI: <https://doi.org/10.34864/heteroglossia.issn.2084-1302.nr10.art9>